

Sinodalni hod kao proces ozdravljenja Synodal Walk as a Healing Process

Punih pedeset godina nakon ustanovljenja Sinode biskupa i iskustva petnaest takvih održanih sinoda, papa je Franjo odlučio da se održi sinoda o sinodalnosti. Njegovo je uvjerenje da je put sinodalnosti put koji Bog očekuje od Crkve danas i da je sinodalnost konstitutivna dimenzija Crkve. Prema tome, ovdje nije tek riječ o jednoj sinodi na kojoj će se raspravljati o nekoj temi. Ovu sinodu – a to podrazumijeva čitavo vrijeme pripreme, sve procese koji će se odvijati na svim razinama počevši od lokalnih, do same Sinode u Rimu – Papa shvaća kao priliku za nutarnju obnovu Crkve, ponovno otkrivanje vlastita poslanja i traženje od Gospodina novog elana za evangelizaciju. Papa želi da Crkva sa svom ozbiljnošću shvati da se sinodalnost tiče same biti Crkve te da je mjera sinodalnosti mjera vršenja poslanja koje je primila od Boga. Ili, iz drugog smjera: nedostatak sinodalnosti jasan je znak odmaka Crkve od svoga poslanja, a time i od svoje biti. Ostvarenje sinodalnosti nije ništa drugo nego ostvarenje onoga što Crkva jest.

Činjenica da je za razmišljanje o sinodalnosti sazvana ni manje ni više nego jedna sinoda, pokazuje da se razumijevanje sinodalnosti ne može uzeti zdravo za gotovo. Očito je da si nitko ne bi trebao umišljati da sasvim razumije sinodalnost i, posljedično, da već ima odgovore i rješenja za njezino ostvarivanje. Poprilično je neozbiljno Crkvu okarakterizirati kao nesinodalnu primjerice u njenoj organiziranosti. Posebno je problematično ako se pitanje sinodalnosti reducira na pitanje odnosa hijerarhije i laika.

Više je puta naglašeno da razumijevanje sinodalnosti treba tumačiti polazeći od ekleziologije Drugoga vatikanskoga koncila. Nema sumnje da se ekleziologija Drugoga vatikanskog koncila može nazvati ekleziologijom zajedništva i ekleziologijom Božjega naroda. Teološke temelje i pretpostavke te ekleziologije najprije valja iščitavati iz dogmatske konstitucije o Crkvi *Lumen Gentium*. To iščitavanje treba imati pred očima cjelovitost koncilskoga nauka, dakle sve koncilске dokumente u njihovoj tijesnoj uzajamnoj povezanosti, kako je naglašeno na *Drugoj izvanrednoj biskupskoj sinodi*.

Struktura konstitucije *Lumen Gentium* nudi jasne temelje razumijevanja sinodalnosti unutar perspektive ekleziologije zajedništva. Njezina su prva poglavlja ovim redom: *Otajstvo Crkve*, *Narod Božji*, *Hijerarhijsko uređenje Crkve*. Hijerarhijsko uređenje, odnosno riječ o pastirima dolazi nakon poglavlja o Božjem narodu, čime se poka-

zuje da je hijerarhija stavljena u službu Božjega naroda. Uz činjenicu da su pastiri u službi Božjega naroda, u temelju koncilskoga shvaćanja Crkve stoji vjera da je Crkva otajstvo. Ona je Božja stvar. Nju vodi Duh Sveti. Njezina je glava Krist. Svi – i klerici i laici – primaju od istoga Božjeg Duha i svima je glava Krist. Sve počinje od ove točke! Ključna je obnova povjerenja u to da je Crkva otajstvo. Ona je u prvome redu nadnaravna, milosna stvarnost preko koje Bog želi ljudima komunicirati svoj život, učiniti ih dionicima svoje božanske naravi (usp. 2 Pt 1, 4). Sve aktivnosti u Crkvi, sve što Crkva čini u službi je zajedništva ljudi s Bogom i međusobno. To da je Crkva narod Božji znači najprije da pripada Bogu, da je Božja svojina. Sinodalnost je povijesna forma hoda Božjega naroda u dvostrukom vidu: svih zajedno na istome hodočašću i prema istome cilju, zajedništvu s Bogom. Sudjelovanje nije bilo kakav angažman. Riječ je prvenstveno o tome da su svi vjernici – *synodoi* – pozvani biti aktivni subjekti ukoliko su dionici jednoga Kristova svećeništva. Liturgijska *participatio actuosa* tako je najprije aktivno uzimanje dijela u događa(n)ju koji se slavi. *Opredjeljenje za zajednički hod i sinodalni mentalitet* o kojima govori pripremni dokument, ne postiže se tek tako da se sada oforme vijeća, niti time da se vjernici laici više angažiraju, da im se, kako se to često kaže, dade više prostora u Crkvi. Sve je to dobro i nužno, ali samo ukoliko je utemeljeno na ispravnom shvaćanju Crkve kao otajstva. Sinodalnost bez ovoga temelja, koji je na Koncilu snažno i nedvosmisleno istaknut, olako nas može odvesti u sociološke i humanističke angažmane, čak i onda kada se bavimo isključivo crkvenim temama i promišljamo o poboljšanju crkvene prakse.

Otkriti i promišljati Crkvu kao sinodalnu stvarnost prvotno znači usmjeriti pogled prema Bogu koji je izvor i začetnik sinodalnosti. On trajno hoda s nama, prisutan je u povijesti čovječanstva i svakoga čovjeka. Stoga je ovo vrijeme zajedničkog hoda *kairos*, milosno vrijeme, vrijeme Božje prisutnosti. Ono ne bi smjelo proći ne čineći ništa uvjereni da se trenutno ništa ne događa i da će ionako sve ostati isto, ali se ne bi ni smjelo sve svesti na ispitivanje mišljenja, na ankete, na osnivanje povjerenstava, na sastanke. Nije riječ o tome da se makar i najbolje pripremi i odvijae sinoda o sinodalnosti, nego da se u nama probudi otvorenost Božjem glasu i *sentire cum Ecclesia* kao poziv i odgovornost. Samo tako imat će smisla i zaključci koji će se donijeti na Sinodi.

U svojoj homiliji u povodu otvaranja sinodalnoga hoda papa je Franjo izrekao jednu misao koja svima, posebno nama pastirima, može biti svjetlo na sinodalnom hodu: „Sinoda je put duhovnog

razlučivanja, crkvenog razlučivanja, koje se ostvaruje klanjanjem, molitvom, u dodiru s Božjom Riječi. [...] Riječ nas otvara razlučivanju i rasvjetljuje ga. Ona usmjeruje sinodu da ne bude crkveni skup, studijska grupa ili politički kongres, da ne bude parlament, nego događaj milosti, proces ozdravljenja koji vodi Duh.“ Sinoda je proces, možemo reći vrijeme ozdravljenja. Otvoriti se procesu ozdravljenja ili krenuti na put ozdravljenja, podrazumijeva znati da bolujemo i priznati od čega bolujemo. U tome smislu Papa poziva da se ispraznimo, oslobodimo onoga što je svjetovno i također od naših zatvorenosti i ponavljajućih pastoralnih obrazaca. Ne treba ni napominjati koliko smo potrebni isprazniti se od vlastite samodostatnosti, osloboditi se navezanosti na novac, komoditet, ugodnosti svake vrste, od zatvorenosti, odnosno djetinjastog i naprosto nerealnog odnosa prema ljudima. Dovoljno je ponekad čuti kako mi svećenici razgovaramo sa svojim vjernicima, kako im se, i nesvjesno, obraćamo s visoka, sa spremnim odgovorima na sva pitanja. I kao što bi rekao Bernanos, „nije neobičnost u tome što vi te stvari pričate, nego što si umišljate da one diraju srca, što ih izgovarate s užitkom“. O kako bi bilo korisno ponekad, primjerice na jednoj večeri kod svojih župljana samo slušati što oni govore, bez da mi dademo ikakav savjet, poticaj... Odnos pastira i laika neće se ništa promijeniti ako ostanemo na smislu sadržanom u ovoj ili sličnim frazama: „Crkva je potrebna laika da se uključe, da iznesu svoje mišljenje“, „svi su pozvani sudjelovati i imaju odgovornost...“ Sinodalnost zahtijeva ozdravljenje od klerikalizma. A to je ozdravljenje u korijenu.

No kada kaže da je ovo vrijeme u kojem očekuje da se dogodi proces ozdravljenja, Papa zacijelo ima na umu velike bolesti koje ukazuju na puno više. Svjedoci smo novih otkrića starih grijeha. Danas je, prema tome, sasvim jasno da temeljne poteškoće s kojima se Crkva susreće ne dolaze izvana. Crkvu pritišću ozbiljni grijesi njezinih pastira. Da se Crkva mora suočiti s činjenicom da je u njenom krilu bilo i ima pastira koji su spolno zlostavljali i pastira koji su učinili malverzacije u području financija, odavno je poznato i tu je Crkva napravila značajne korake. Proces ozdravljenja nepo bitno je započeo i možda će upravo sposobnošću priznanja vlastitih tmina Crkva postati svjetlo svijeta. Ali ozdravljenje podrazumijeva puno više ukoliko je Crkva bila prostor u kojem su takvi prelati bili zaštićeni, nerijetko postavljanjem u važne službe. Zato je i proces ozdravljenja koji se mora dogoditi puno zahtjevniji i, pretpostaviti je, dugotrajniji. Da je Franjo toga svjestan od početka svoga pontifikata, može se zaključiti iz javnog spominjanja korupcije i homoseksualnog lobija, koji priječe obnovu. Onkraj svakog puritanizma,

Crkva se danas doista treba preispitati zbog čega je izgubila strah Božji na dva velika područja života: seksualnost i upravljanje financijama, odnos prema novcu. Smatram da su to dva ključna područja u kojima se treba dogoditi ozdravljenje. To podrazumijeva ozbiljan i cjelovit pristup počevši od razdoblja formacije, a kojeg neće biti bez slobodnoga govora i govora bez eufemizama. Parezija na koju nas Franjo poziva, ovdje je na velikom testu. Velika je zamka pomisliti da je riječ o nekome drugome. Parezija se nikada ne temelji na vlastitoj ispravnosti, nego na ljubavi prema istini i otvorenosti poticajima Duha Svetoga koji je glavni protagonist i sinode i ozdravljenja. Kako bi se izbjegao svaki osuđujući pogled i moralizam, svaki bi službenik Crkve trebao moliti milost ozdravljenja/ozdravljanja na ova dva velika područja. Ili bi, pazeći da ne padne (usp. 1 Kor 10, 12), trebao zahvaljivati Bogu koji ga čuva. Bez toga temelja neće se moći graditi istinsko zajedništvo, sudjelovanje i poslanje.

Sinodalni hod ozbiljno je vrijeme. Dolazi nam na pomoć. Da se trgnemo iz zimskoga sna samodostatnosti i obnovimo vjeru u ozdravljujuću snagu Božjega Duha, da usmjerimo pogled na Raspetoga. Doista, kako kaže papa Franjo, sinodalni hod hod je klanjanja i molitve i slušanja Božje Riječi.

Edvard Punda